

PACT

Nulmeting

Alle professionals in de PACT proeftuinen zijn erg gemotiveerd om interdisciplinair samen te werken. Dat blijkt uit de eerste resultaten van de nulmeting Monitor Interprofessioneel Samenwerken PACT. Een goede uitkomst omdat motivatie een belangrijke factor is om interdisciplinair samenwerken tot een succes te maken.

De monitor is ingevuld door allerlei verschillende professionals vanuit de eerste PACT proeftuinen in Apeldoorn, Middelburg, Groningen en Lent. In totaal 65 respondenten. Samen vertegenwoordigen zij een mooie mix van sectoren: leerkrachten, directeuren en intern begeleiders van het basisonderwijs; pedagogisch medewerkers en managers van de BSO en de kinderopvang; en jeugdhulpverleners, coaches en orthopedagogen vanuit de jeugdzorg.

De meeste respondenten hebben het gevoel dat ze sociale steun kunnen vinden bij hun collega's. Met betrekking tot de volgende onderwerpen is er nog te verbeteren blijkt uit de nulmeting:

- Rolverwachtingen (de mate waarin professionele rollen en verwachtingen duidelijk zijn voor iedereen);
- Persoonlijke houding (hoe stel je je op wanneer je interdisciplinair samenwerkt);
- Reflectie (reflecteren op de interdisciplinaire samenwerking en op de werkzaamheden);
- Omgaan met problemen (hoe ga je om met problemen in de samenwerking met andere professionals);
- Communicatie (wordt er gecommuniceerd over interdisciplinaire samenwerking in de vorm van feedback?).

Wat vertelt dit?

De eerste resultaten zijn veelbelovend. Medewerkers zijn gemotiveerd en soms al goed op weg. Er is nog plek om te groeien en daar moeten de PACT-proeftuinen (onder meer) aan werken met behulp van het wetenschapsteam van PACT. De resultaten geven de proeftuinen input voor de richting van hun experiment: 'wat gaat minder goed, waar willen wij ons op focussen?' en om vragen verder te onderzoeken: 'waarom vinden we dit lastig en waardoor gaat dit nou juist heel goed bij ons?'.
Een pact tussen professionals uit onderwijs, kinderopvang en zorg

Opnieuw meten

Om te kunnen nagaan of de proeftuinen beter worden in het interprofessioneel samenwerken zal periodiek worden gemeten. Zijn de gewenste doelen bereikt en is er een verandering te zien? Zo niet, waar ligt dit dan aan? Ook is het interessant om te zien of er hechtere samenwerkingsverbanden ontstaan en hoe deze worden ervaren.

Colofon

IMPACT is een uitgave van PACT. PACT is een landelijk innovatieproject dat werkt aan de versterking van de pedagogische omgeving voor jonge kinderen. PACT legt de focus op de werkvloer waar pedagogische, educatieve en zorgmedewerkers nauw samenwerken. Het project werkt aan de pedagogische professionals van de toekomst, in een PACT van praktijk, wetenschap en beleid.

Deze IMPACT is de tweede uit een serie katernen waarin we u op de hoogte houden van de ervaringen in de PACT-proeftuinen.

Contact

Info@pedagogischpact.nl

Projectleiding:

Anki Duin
06 53 93 20 36

Gerdi Meyknecht
06 55 37 77 19

De Monitor

De Monitor Interprofessioneel Samenwerken PACT is ontwikkeld om vaardigheden, houdingen en opbrengsten van interdisciplinair samenwerken in kaart te brengen. Daarnaast laat de monitor zien wie er met elkaar samenwerken en hoe deze samenwerking wordt ervaren.

Deze monitor wordt uitgevoerd door de Hogeschool van Amsterdam onder leiding van Ruben Fukkink. Meer informatie: Marloes van Verseveld, m.d.van.verseveld@hva.nl

Over PACT

PACT is een project van Het Kinderopvangfonds en bouwt voort op eerdere projecten als Andere Tijden in opvang en onderwijs en Alert4you.

- PACT maakt deel uit van de regiegroep van het initiatief Kindcentra 2020
- PACT is betrokken bij de Kopgroep Wethouders voor Kindcentra
- PACT heeft een Adviesgroep met vertegenwoordigers van de branches primair onderwijs, kinderopvang en jeugdhulp en gemeenten

Samen werken voor het jonge kind

IMPACT!

NR 2- APRIL 2015
Nieuwsbrief pedagogischpact.nl

Interprofessioneel werken

Samen werken aan een sterke pedagogische omgeving is een uitdaging. Dat vraagt om samenwerken, om het verbinden van de werelden van onderwijs, opvang en zorg. Niet op papier maar op de werkvloer door de beroepskrachten die met jonge kinderen werken. Via het delen van expertise en het ontwikkelen van een gezamenlijke taal. Waarmee begin je, waar sta je, wat zijn realistische stappen? De proeftuinen van PACT zijn van start gegaan. Met deze vragen... en met interprofessioneel werken.

PACT deelt inzichten over interprofessioneel werken met de praktijk. In PACT-Masterclasses laten experts van binnen en buiten de sector hun licht schijnen over PACT thema's. Zo ook begin dit jaar in de eerste masterclass over interprofessioneel werken en samenwerken. Professor Patrick Kenis, organisatiewetenschapper uit Antwerpen, benadrukte het belang van het 'waarom' van samenwerken. Het resultaat dat het moet opleveren: 'dat wat je alleen niet bereikt en waardoor samenwerken dus meerwaarde heeft'.

Loont het?

Nederland is dol op samenwerken, maar loont het ook? Succesvol samenwerken is de balans vinden tussen de moeite die het kost en de winst die het oplevert. Kenis gaf een paar behartenswaardige adviezen mee: 'Werk niet samen omdat het een noodzakelijk kwaad is, maar omdat het een kwalijke noodzaak is'. 'Vertrek vanuit eigen kracht en de kracht van anderen en evalueer op combinatiekracht'. En als laatste: 'Vertrouwen is goed maar elkaar aanspreken op de gewenste opbrengst is beter'.

Meedenken en meebesluiten

Ruben Fukkink, hoogleraar kinderopvang in Amsterdam, maakte de slag naar samenwerking in de pedagogische sector. Hij bracht ervaringen in uit Zweden, Denemarken, Berlijn en Nederland, verzameld in een vergelijkingsstudie. Nederland komt er bekaaid van af, er zijn veel coördinatieactiviteiten, maar de mensen op de werkvloer blijven los van elkaar werken en ervaren geen meerwaarde van de samenwerking in de dagelijkse praktijk.

Daar waar de medewerkers meedenken en meebesluiten over aspecten van samenwerken waar ze allemaal belang bij hebben, heerste de meeste tevredenheid. Interprofessioneel werken moet dus gevoeld en gedragen worden.

Interprofessionele samenwerking in proeftuinen In PACT werken proeftuinen op hun eigen wijze aan interprofessionele samenwerking. Hoe geef je het vorm? Wat zijn kansen en valkuilen? Waar loop je in de praktijk tegenaan en hoe zorg je daarbij dat je zelf en je collega's in de professionele kracht staat?

In deze IMPACT vertelt een van de proeftuinen Het Talent uit Lent (Nijmegen) wat interprofessioneel werken voor hen betekent. Patrick Kenis reflecteert op hun ervaringen.

Verder in deze nieuwsbrief de scores van een nulmeting op het gebied van interdisciplinaire samenwerking in de PACT proeftuinen. De proeftuinen scoren hoog op onderlinge verbondenheid ('ik maak gebruik van specifieke expertise van professionals van andere disciplines'). Op de voet gevolgd door flexibiliteit en gedeelde verantwoordelijkheid.

Meer weten over de interprofessioneel werken? www.pedagogischpact.nl

Interprofessioneel werken is leren complementair te zijn

‘We gaan voor de optimale omgeving voor kinderen’

“Interprofessioneel werken is voor mij niet gericht op het professioneler maken van de medewerker op de werkvloer. Dat zou in ieder geval niet het uitgangspunt moeten zijn. Ik wil ook helemaal niet dat de medewerker vanuit de kinderopvang of vanuit het onderwijs er nog weer een taak bij gaat doen. Interprofessioneel werken gaat voor mij over leren complementair te zijn aan elkaar.” Aan het woord is Carla van den Bosch, directeur bij basisschool Het Talent in Lent.

hier hun eigen professionaliteit toevoegen. Als je daarvoor zorgt, dan werkt dat enorm versterkend naar elkaar.”

Eigen onderwijsconcept

Basisschool Het Talent is een brede school gevestigd in een voorzieningshart in Lent (Nijmegen) waarin ook een kindercentrum, een sociaal wijkteam en een cultureel centrum is gevestigd. Al deze instellingen werken intensief samen aan de ontwikkeling van kinderen. Vanaf de oprichting (2001) werkt de school volgens een

partijen rond het jonge kind. Samenwerken betekent voor Elleke Muller dat eigen expertise naast die van de ander staat. “We trekken op en bekijken wat onze gezamenlijke inbreng met het gedrag van kinderen doet. Deze samenwerking verbreedt het perspectief en de wijze waarop we naar kinderen kijken.” “Bovendien”, vervolgt Elleke: “We kunnen nu in een veel vroeger stadium tegen ouders zeggen: ‘Hoe doen we dit nou met elkaar? We zien jouw kind en we zien dit opvallend gedrag.’ Met een jeugdzorgmedewerker naast mij trek ik gemakkelijker op richting kind én het gezin. Deze collega kan ook veel scherper dan ik formuleren richting ouders dat er nu echt iets moet gebeuren. In het belang van het kind.”

Gelijkwaardig

Problemen van en rond kinderen worden op Het Talent breed over verschillende disciplines besproken en opgepakt. Elleke Muller: “Wij zitten hier gelijkwaardig aan tafel. Niemand die vanuit zijn eigen expertise zegt: ‘Ik alleen heb het antwoord’. We maken ons aanvullend op elkaar. Dat kan omdat we het kind centraal zetten. Die verbondenheid maakt complementair werken mogelijk. Als ik me niet verbonden voel, dan heb ik veel meer de neiging om vanuit mijn ego of vanuit mijn eigen achtergrond te redeneren. Maar dat is niet interessant als je gericht bent op wat een kind echt nodig heeft.” Carla van den Bosch: “En dat geeft ook antwoord op geluiden dat onderwijs de kinderopvang niet altijd als gelijkwaardige partner ervaart. Dat gebeurt alleen als je kijkt naar en vanuit een organisatie. Maar als je kijkt naar het kind, dan spreek je iemand aan op zijn kennis en dan maakt het niet uit waar je vandaan komt. Het enige dat dan telt is de expertise die je met je meebrengt.”

Noodzaak samenwerking

Het Talent ziet in de praktijk de noodzaak van samenwerking met andere professionals én met ouders. Carla van den Bosch: “Er is één vorm van gedrag waar we als onderwijs echt niet mee om kunnen gaan en dat is oppositioneel gedrag. Daar kun je bijna geen invloed op

uitoefenen. En als we niet op jonge leeftijd dat gedrag herkennen en er iets mee doen, dan komen deze kinderen - als we niet uitkijken en ingrijpen - onnodig in het speciaal onderwijs terecht of als ze ouder zijn thuis te zitten. Haar collega Elleke Muller beaamt: “Het is zo lastig gedrag voor mij als onderwijzer, vooral als het fysiek wordt. Deze kinderen zijn eindeloos bezig om de grenzen te verkennen. Om hier als professional een weg in te vinden daarvoor heb je 100 procent medewerking en samenwerking van en met ouders en andere professionals nodig. Vanuit het vertrouwen dat je daar samen iets aan kunt doen. Vaak is het opvallende gedrag al - in lichtere vorm - zichtbaar vanaf de kleuterleeftijd. Dan moet je dus dáár al duidelijkheid, begrenzing en veiligheid bieden. Met ouders, want thuis kunnen ze vaak ook weinig met dat oppositionele gedrag.”

Carla van den Bosch: “Als de relatie met ouders niet goed is, is het zo lastig om het partnerschap aan te gaan en dat heb je wel nodig. Samenwerking met ouders is essentieel

om het kind zich optimaal te laten ontwikkelen. Als het partnerschap wel lukt, dan ga je je vanuit gelijkwaardigheid inzetten voor een goede ontwikkeling van het kind. Fantastisch, daar gaat het natuurlijk om.”

Regeldruk

Waar het niet om zou moeten gaan is de enorme regeldruk waar Het Talent dagelijks mee te maken heeft. Carla van den Bosch: “Wij opereren hier niet dankzij maar ondanks de vele regels die er door de overheid zijn opgelegd. Dat kost ons dagelijks veel tijd en moeite.” Haar valt daarbij nog iets op: “Iedereen handelt vanuit de eigen organisatie. Jezelf ten dienste stellen van de ontwikkeling van het kind is niet altijd een vanzelfsprekendheid, ook al zeggen velen van wel.” Haar oproep: “We zouden veel meer samen moeten optrekken in het belang van en op de vindplaats van het kind. Iedereen vanuit zijn eigen discipline. Het denken daarover moet maatschappelijk gezien echt anders. Preventie is daarbij het toverwoord. We gaan voor de optimale omgeving voor kinderen.”

Lent, een schoolvoorbeeld

De brede school in Lent is letterlijk een schoolvoorbeeld van waarom en hoe samenwerking tussen verschillende organisaties en hun professionals mooie resultaten kan opleveren.

Essentieel, maar vaak niet vanzelfsprekend is, dat er bij samenwerkende partijen duidelijkheid is over het gewenste resultaat van de samenwerking. Het beoogde resultaat geeft duidelijkheid en richting over hoe de samenwerking best kan worden ingericht in termen van wie betrokken dient te worden en hoe cohesie kan ontstaan tussen de partijen.

Bron van motivatie

Nog belangrijker is dat het resultaat een bron van motivatie is voor de samenwerkende partijen. Een bijdrage leveren aan het vroeg signaleren van een vraag naar hulp van kinderen is iets waar professionals en organisaties graag hun bijdrage aan leveren. Dat ze dat bovendien kunnen doen vanuit hun eigen kracht en competenties en niet resulteert in het overdragen aan een bovenstructuur draagt ook enorm bij tot de betrokkenheid. Zo wordt iedereen eigenaar van een oplossing of aanpak en voelt zich nu en in de toekomst betrokken bij het resultaat. Op die manier ontstaat op termijn het bewustzijn dat het in sommige omstandigheden beter is om niet vast te houden aan ‘eigen’ cliënt maar aan deze de kracht van het samenwerkingsverband open te stellen om zo tot een snellere en betere aanpak te komen.

Professor Patrick Kenis - Antwerp Management School

“Niemand die vanuit zijn eigen expertise zegt: Ik alleen heb het antwoord”

“In feite is de kracht van interprofessioneel werken dat een ieder vanuit zijn eigen discipline krachtig blijft. Samengevoegd is dat dan een heel sterk element om de begeleiding van kinderen en gezinnen op je te nemen. Alle professionals moeten zich wat mij betreft dus vooral blijven ontwikkelen op hun eigen vakgebied. Laten we niet in de valkuil stappen dat iemand vanuit bijvoorbeeld de jeugdzorg mijn onderwijzers gaat leren hoe zij het werk kunnen overnemen”, waarschuwt Carla van den Bosch. “Wij hoeven dus niet getraind te worden in het werk van andere professionals, andere disciplines komen

eigen onderwijsconcept dat het kind centraal stelt en uitgaat van erkende ongelijkheid.

Elleke Muller is unitregisseuse bij Het Talent: “We zijn goed in het signaleren van opvallend gedrag van kinderen en weten ook dat er dan iets moet gebeuren. Vaak meer dan wij als school alleen kunnen bieden. Door ook samenwerking te zoeken met bijvoorbeeld jeugdzorg kan er vroegtijdig specifieke training ingezet worden. Daarmee voorkomen we in een later stadium in veel gevallen veel duurdere tweedelijns zorg.” Er wordt in Lent dus nauw samengewerkt met

